HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דבקיה לקומץ בדופניה דמנחה. קיי"ל במסכת מנחות (דף כו.) שהקומץ טעון ממן כלי וקומץ ממון כלי זה ומקדשו לתוך כלי אחר ואם לא נתנו בשוליו ונתנו בדופניו ודבקו מהו: **טפופות.** לשון דבר לף בגובה מעט כמו על דלתות מטופף (מגות פ"ב משנה ו): **נשפך הדם על הרצפה.** ולא נתקבל בכלי: **מן הכלי כו'.** משנה היא לעצמה בפרק אחר (דף לב.) ואינן זו בלד זו ושמיהן במסכת זבחים: **מנא הני מילי.** דבעינן שיהד מצומר בהמה לכלי: **מדם הנפש.** דם קילוח שהנפש יוצאה בו: **גורעין.** אות מתיבה זו ומוסיפין על תיבה זו ודורשין: **חישב בחפינה קטורת.** על מנת להקטירה למחר: **מי יליף מלא ממנחה.** מה התם מהניא מחשבה בקמיצתה דנפקא לן במנחות (דף פב.) מזאת התורה לעולה ולמנחה וגו' הוקשו לשלמים מה שלמים מפגלין ומתפגלין אף מנחה וכו': **והכא נמי מהניא מחשבה.** בחפינתה או לא. והכא ליכא לאקשויי היינו הך דלאקשי לעיל דהכהו תרוייהו בעיי הוו להו בחד טעמא א) לאיתויי הכא בחפיני כדהתם בקומצו אבל הך מילתא אחריתי היא ואי נמי לא דרשי גזירה שוה לענין בקומצו דילמא דרשי לה לענין מחשבה: **פוסל את כולם.** שזו היא מאחת עשרה מעלות שנאמרו בחומר בקדש (חגיגה דף כ:) שהכלי מצרף כל מה שבתוכו להיות כאלו נגע בכולו: **קס"ד מדפסיל טבול יום.** אלמא קידשה הכלי קדושת הגוף פסלה נמי ליה וכיון דפסלה ליה פסלה נמי מחשבת ליה כשחשב להקטירה למחר. וקשיא לי דשבקיה למתניתין דמעילה (דף י.) דתנן הה בהדיא הקומץ והקטורת ומנחת כהנים מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה והכא דחיק לאיתויי בקא ס"ד מטבול יום:

מיש

בעי רב פפא דבקיה לקומץ בדופניה דמנא וכו'. בתר הכי גרס בעי מר בר רב אשי אפכיה למנא ודבקיה לקומץ באריעתיה דמנא מאי הנהה בתוכו בעינן והא ליכא תיקו בעי מר בר רב אשי אפכיה למנא ודבקיה לקומץ באריעתיה דמנא מהו הנהה בתוכו בעינן והא איכא או דילמא הנהה בתוכו בעינן וליכא תיקו בעי רב פפא מלא חפניו שאמרו מחוקות או גדושות א"ל רבי אבא לרב אשי ת"ש מלא חפניו שאמרו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות תנן התם נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול מן הכלי על הרצפה ואספו שרת מן מקדש אלא בפנים ופר"מ למעוטי חקק מושבו מבחוץ ושמא יש לומר דהוא היה מפרש כאן שהיפך הכלי כי כיתונא ונעשה תוכו בדו ובדו תוכו שפיר מקדש ורש"י פי' שם אלא בפנים בעזרה וקשה דהוה ליה למימר בקודש כדתנן התם:

גורעין ומוסיפין ודורשין. לא שייך למיפרך סכינא חריפא דמפסקא לקרא כדפריך בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קיא:) דהתם [נמי] נסיב וי"ו דוגחלתו ולמ"ד דלשארו ועושה תיבה בפני עצמה. בפ"ב דזבחים (דף כה.) גרס אמר רב יהודה אמר שמואל השוחט צריך שיגביה סכין למעלה שנאמר ולקח מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר ותימה מדמעטינן דם הסכין כל שכן שעל הרצפה וי"ל דילמא דם הסכין גרע טפי שנתקבל בפסול כדאמרינן במנחה לא בלע כשר ואם בלעה חוץ לחומת העזרה איכא למאן דאמר פסולה בפ"ק דמנחות (דף ט.) אי נמי אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין ודורשין ה"א דמדם הפר ודבר אחר אתא למעוטי שעל הרצפה אבל הסכין שפיר דמי הא דלא מיבעיא לן הכא אין לי אלא קדשי קדשים קדשים קליס מנין כדקא מיבעיא בפרק שני דזבחים (דף כה.) גבי הלורם אחז הפר ואחר כך קיבל דמו פסול שנאמר הפר שהיה כבר הכין דגלי בחד מיניהו הה"ה קדשים קליס הכי נמי בחידך: **אן דילמא בכלי שרת דמי ולא פסולה.** תימה לי מיפשוט מדקא מייתי ליה לפני ולפנים בכף ולא מייתי ליה בחפיני ואמר לעיל משום דלא אפשר ואי ידיו בכלי שרת דמו נעייל בחפיני ונגמה למתחה עילויה וכי מטי התם ירפה קלת ידיו זו מזו ויניח לקטורת ליפול על הרצפה והמתחה תשאר עדיין בידיו וישקלה למתחה ולותבה אחרעא והדר יגביה הקטורת מן הקרקע ויתננה על הגחלים כיון דידיו בכלי שרת דמו וכ"ל אפילו אם"ל דידיו בכלי שרת דמו ולא מיפסיל אי נפלה אחרעא ואספה מכל מקום לאו אורח אחרעא לעשות כן לכתחילה בכל שנה ושנה השתא לפני מלך ב"ו אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עאכ"ו:

מי יליף מלא מלא מהתם. פירש"י ומנחה מתפגלת בקמיצה דילפא בהיקשא מזאת התורה לעולה ולמנחה וגו' דהוקשה לשלמים שמפגלין ומתפגלין ותימה לי והאמרינן בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש בקדשים וכ"ל לפרש דפשיטא ליה דשייך בה פיגול בהליכתה והקטרתה למ"ד במנחה הקטרה מפגלת הקטרה בפרק הקומץ זוטא (מנחות דף יח.) כיון דכל הני עבודות דמו לגמרי לעבודת המנחה ואע"ג דלא איתקש לשלמים הא כתב בתר קרא דזאת התורה ביום צוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ז) ודרשינן מיניה זה בכור מעשר ופסח וכל מידי דשייך ביה הקרבה והקטרה עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע דמוכח בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כח.) דבעינן לשמו ושאל הרב רבי יוסי טוב הקדוש את ריצב"א מגלן והשיב לו מביום צוותו להקריב את קרבניהם נפקא דאיהו נמי איקרי קרבן דכתיב (ויקרא יד) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן ודרשינן בפרק בית שמאי (זבחים דף מד:) כל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מצורע כ"ש קטורת דאיהי גופה קריבה לאשים וכתב בה לשון הקטרה ולא מיבעיא ליה הכא אלא אי חשיבא חפינה עבודה כמו קמיצה דבקמיצה פשיטא לן דהיא עבודה ומפגלין בה כמו שחיטה בזבח שהשחיטה היא מפרשת חלב גבוה הדם מחלב הדיוט כך קמיצה מפרשת הקומץ מן המותר אבל בחפינה לא שייך למימר הכי דאפילו מה שנשאר במתחה הוא חלב גבוה ובפעם אחרת מקריב אותה אבל מספקא ליה אי גמר מלא מלא וחשיבא כמו קמיצה או לא ופשיטא רב שימי בר אשי מדפסלה בה ליה פסלה בה מחשבה כללא עבודה שהזקיק לה הכתוב ואם כן בחפינה נמי פסלה בה מחשבה: **מדפסיל** בה טבול יום פסלה בה ליה. תימה האמר בפ"ק דשבועות (דף יא:) נתנה למכתשת נפסלת בטבול יום ואפילו הכי לא פסלה בה ליה שהרי היו משהין אותה כל השנה כולה י"ל ההוא פסולה דפסיל בה טבול יום אינו אלא מדרבנן ולהכי לא פסלה בה ליה אבל הא דאמר דמדאורייתא כמו שאפרש הקשה רש"י אמאי מייתי מדיוקא מדפסיל בה טבול יום פסל בה ליה מייתי ממתניתין דפ"ב דמעילה (דף י.) דקתני בהדיא הקומץ והלבונה והקטורת מנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה ולא תירץ ריב"א תירץ דהתם איכא למימר דמיירי

דמיירי

בעין משפט נר מצוה

ז א ב מיי' פי"ח מהל' פסולי מוקדשין הל' כה:
ח ג מיי' פ"ד מהלכות עבודת יום"כ הל' ח:
מ ד מיי' פ"ח מהלכות פסולי מוקדשין הלכה כה:
י ה שם הלכה כו:
יא ו מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה מ:
יב ז מיי' פ"ה מהלכות עבודת יום הכפורים הלכה כח:
ח [מיי' פ"מ מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט]:
יג ח מיי' פ"ה מהל' עבודת יום"כ הלכה כז:

מוסף רש"י

דבקיה לקומץ. בשעת קידושו בכלי, **בדופניה דמנא.** מבפנים (מנחות יא.). **באריעתיה דמנא.** כגון שהיה לכלי בית קיבול מאמוציו כמו שיש בקנעות (שם) ולי נראה מאריעתא דמנא שהפך הכלי ודבקיה לקומץ באריעת דמנא מאוכו (שטנה"ק שם מרש"י כת"י). **נשפך הדם על הרצפה.** מצאתי בהמה שלא נתקבל בכלי (זבחים כה.) **דם מהפר יקבלנו.** אפשר נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול שהרי לא נתקבל מהפר (שם). **דאי סלקא דעתך.** דהאי מ"ש דמתניתא במנחה דרשינן ליה דכתיב, דמשמע מקצת הדם יקבל (שם). **גורעין.** אות מתיבה זו, **ומוסיפין.** אותה על חברתה **ודורשים** (שם). **הוסיף רבי עקיבא.** בעזרת (פסחים יט.) ריש"ל קמני הניד ר"ש על אפר חטאת שנגע טומאת מקצתו פסל את כולו (חגיגה כג.). **והלבונה והגחלים.** אע"ג דלא אוכלין ניהו חיבת הקודש מכשרתן ומשוים להו אוכל (פסחים וחגיגה שם).

רבינו חננאל

דבקיה לקומץ בדפניה דמנא או באריעתה מהו. דעלו בתיקו. תניא מלא חפניו לא מחוקות ולא גדושות (ולא) [אלא] טפופות. **תנן התם** נשפך הדם מבית הצואר של פר על הרצפה ואספו פסול כו'. מנא לן דתנו רבנן ולקח מדם הפר, (ז)מדם הנפש ולא מדם העור כו'. ואסיקנא מדם הפר קרי ביה דם מהפר, כלומר מדם שכתוב בפסוק קח המ"ם ממנו ונשאר דם והוסף אותו על הפר שנמצא הפסוח דם מהפר. קסבר גורעין הנ"ם ומוסיפין אותו על הפר ודורשין אותו דם מהפר. וזהו שאמר רב יהודה השוחט צריך לקבל כל דם הפר מהפר. ואם קיבל דם הפר בכלי ונשפך מן הכלי ואספו כשר כי הכלי קידשו כבר. וזה שמועה מפורשת בשחיטת קדשים פרק שני. **נתפזרה** הקטורת ממלא חפניו מהו תיקו. ומיבעיא לן חישב בחפינת קטרת להקטירם למחר מהו, יליף מלא [מלא] מקומץ, מה קומץ פסל בה מחשבה, דתנן בתחילת מנחות הקומץ את המנחה להקטיר קומצה למחר פיגול וחייבין עליו, הכא בקטורת נמי פסלה בה מחשבה. וכן המחשב בחתיית גחלי המחתה מהו, ופשטינן לה מיהא דתנן בעדיות פרק (ו)[ח"] הוסיף ר' עקיבא הסולת והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן, ומדפסיל בהו טבול יום פסיל בהו נמי לינה, ומדפסיל בהו לינה פסלה בהו נמי מחשבה.

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד ה
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְיָ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ד ז
3. וְלָקַח מִלֹּא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת: ויקרא טז יב
4 וְהֵבִיאָה אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֹמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:
ויקרא ב ב

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה והכא נמי מהניא מחשבה וכו' לאיתויי הכא בחפיני. נ"ב עי' רש"ל וש"י:

תוס' ישנים

דבקיה לקומץ בדופניה דמנא. בפ"ק דמנחות (יא, א) בעי אכמי בעינא אחרת בכי הא גוונא. **ולקח מדם הפר ומדם השעיר.** ריב"א פי' דגרסינן ולקח הכהן המשיח מדם הפר וכ"ג לה בת"כ [ויקרא], דיבורא דחטאת פרשתא ג, ז], ול"ג ולקח הכהן מדם הפר [ומדם] השעיר, דהכוא בפר ושעיר של יום"כ במתן דמים שהיה זומן על טהרו אל מזבח הפנימי לפני ולפנים והיכל, אבל קרא דולקח הכהן המשיח מדם הפר מיירי בקבלה כדאיתרינן הכא. **ואת כל הדם ישפוך.** בפ"ב דזבחים (כה, א) קאמר אם אינו ענין לשרייס דכתיב ואת כל הדם דבשריים ליכא כולי האי תנהו ענין לקבלה. **נתפזרה קטורת ממלא חפניו מהו.** תימה לרב רבינו אלחנן מדשבקיה לקומץ ונקט קטורת משמע דבקומץ פשיטא ליה, ואי יליפינן מלא מלא מקומץ הייינו הך, ואומר רבינו דפשיטא דגבי קומץ הוי כלומר בהמה לפי שיש ד' עבודות במנחה כנגד ד' עבודות של דם כדאמרינן במנחות (יג, כז), אבל בקטורת מיבעיא ליה לפי שאין כלי אחפיה אלא משום דלא אפשר כדלקמן בסמוך, והלכך לא דמי אל קמיצה שהיא במקום שחיטה וקידוש בכלי הוא במקום קבלת דם. **מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה ומדפסלה לינה פסלה נמי מחשבה.** מה שהקשה הקונטרס אמאי לא מייתי מתניתין דפ"ב דמעילה (י, א) קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה, אומר רבינו דהיא דמעילה איכא לאוקומה מדרבנן, וריב"א פירי דלהכי לא בעי לאיתויי משום דמיירי בקטורת של כל השנה מדקתני התם קדשו בכלי לכך פסלה בה לינה לפי שמתקדשת בכלי שרת, אבל הך דהכא מיירי בקטורת של יום הכפורים דעיקרה לינה בכלי אלא משום דלא אפשר כדאמרינן לעיל ואין כאן כלי שרת לקדשה, לא הוה אמרינן דמפסלא בלינה, ועוד דומיא דגחלים דמיירו בגחלים של יום"כ כדמשמע בירושלמי [חגיגה פ"ג ה"ב] וכדפירשתי לעיל [מד, ב]. אך קשה קצת דמשמע דחפיני קדשי כמו כלי שרת, ועוד דסוף סוף מותנה בכף שהוא כלי שרת. **מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה.** קשה לרבינו הרי קטרת שנפסלת בטבול יום משנתנה במכתשת כדאמרינן בפ"ק דשבועות (יא, א) ואפילו הכי לא פסלה בלינה עד שקדשה בכלי כתנן בפרק שני דמעילה (י, א). י"ל דמדרבנן הוא דמפסלא (מאו) בטבול יום וה"נ מוקמינן ההיא דמעילה לפירוש רבינו דמדרבנן. והא דקתני וחייבין עליהן משום טומר כו' הייינו מכת מרדות מדרבנן כדאמרינן בפ"ג דכריתות (יב, ב) אבל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין כו' עד וכנסם למקדש חייב והייינו מדרבנן דפסול גויה דרבנן כדאמרינן לקמן בפרק בתרא (כ, ב), אבל הכא מיירי בדאורייתא מדפסיל בטבול יום ש"י לירוף דמדרבנן לפסול ע"י לירוף. מיהו תימה אמאי לא פשיט דפסלה ביה מחשבה מדתנן התם בפיפא דשאין לו מתירין חייבין עליו משום טומר וטומת ופיגול אין בו, ואמה לי טומת לפי שאין לו מתירין תיפוק לי דלא שייכא ביה כלל מחשבה אפילו ליפסל, אלא ש"מ דשייכא ביה מחשבה ליפסל, מיהו י"ל דלא אלטריך האי טומת אלא משום (אחרינא) [אחרינא] וא"מ בקטורת שייך האי טומת אע"ג דלא נריך התם. וא"ת איך תופיל כלל מחשבה בקטורת והלא אינו על מזבח החיצון כשלמים, י"ל דפסול איכא הוי [דמ]מודה ר"ש לפסול מק"ו בפ"ק דזבחים (יד, ב). ומדלינה **פסלה פסלה** נמי מחשבה. וא"ת (מדאמרינן) [הא דאמרינן] בזבחים פרק בתרא (קד, ב) ליתה מהו שתופיל בפרים הנשרפים ובשעירים הנשרפים ופשיטא(ה)

מחשבה